

Spółeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy

Spółeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy

---

Wprowadzenie

W 2015 r. w Europie rozpoczął się kryzys i znacząco wzrosła liczba migrantów przybywających na ten kontynent, szukających ochrony przed różnego rodzaju konfliktami i represjami w swoich krajach oraz lepszych warunków życia. Migranci pochodzący głównie z Azji Południowo-Zachodniej i Afryki Północnej złożyli wówczas ponad milion wniosków o prawo pobytu w wybranych krajach europejskich. Aby ograniczyć bądź zatrzymać napływ migrantów, Unia Europejska zwiększyła wydatki na patrolowanie dróg ich przybywania, zwłaszcza przez Morze Śródziemne, i opracowywanie planów walki z przemytem ludzi.

Uchodźcy z Syrii i Iraku przemierzający Morze Śródziemne

Źródło: dostępny w internecie: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=45246844>, licencja: CC BY-SA 4.0.

Dla wielu mieszkańców państw europejskich duży napływ nielegalnych imigrantów stanowi poważny problem. Sytuacja jest niebezpieczna także dla samych migrantów – wielu z nich ginie, podróżując w przeładowanych, prowizorycznych łodziach.

Aby zrozumieć poruszane w tym materiale zagadnienia, przypomnij sobie:

- zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Europie;
- czym jest proces starzenia się społeczeństwa;

Twoje cele

- Określisz, czym są migracje i jakie są ich główne formy.
- Wymienisz przyczyny migracji.
- Wskażesz główne kraje emigracyjne i imigracyjne w Europie.
- Ocenisz społeczno-ekonomiczne i kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy.

1. Czym są migracje?

Migracje to przemieszczanie się ludności w celu zmiany miejsca zamieszkania na stałe lub na dłuższy czas. Osoby migrujące są ogólnie nazywane migrantami. W miejscu, z którego wyjeżdżają, są nazywane emigrantami, a w miejscu, do którego przybywają, są nazywane imigrantami. W związku z tym migracje dzielimy na [emigrację](#) i [imigrację](#).

Migracje mogą odbywać się między: miejscowościami, poszczególnymi jednostkami administracyjnymi, krajami, regionami i kontynentami.

Porównanie podstawowych pojęć dotyczących migracji na przykładzie migracji między dwoma krajami

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

2. Przyczyny migracji

Ludzie migrują z wielu powodów. Mogą być one związane z niesprzyjającymi warunkami w miejscu, z którego migrują oraz sprzyjającymi warunkami w miejscu, do którego przybywają. Dlatego też w pierwszym przypadku mówi się o czynnikach wypychających z miejsca zamieszkania, a w drugim przypadku - o czynnikach przyciągających do innego miejsca, np. kraju. W XIX i na początku XX w. to Europejczycy z wielu krajów, także z Polski, masowo emigrowali między innymi do Ameryki Północnej, głównie z powodów ekonomicznych (zarobkowych), ale też politycznych (np. ucieczka przed prześladowaniami), wojennych (I i II wojna światowa) i innych.

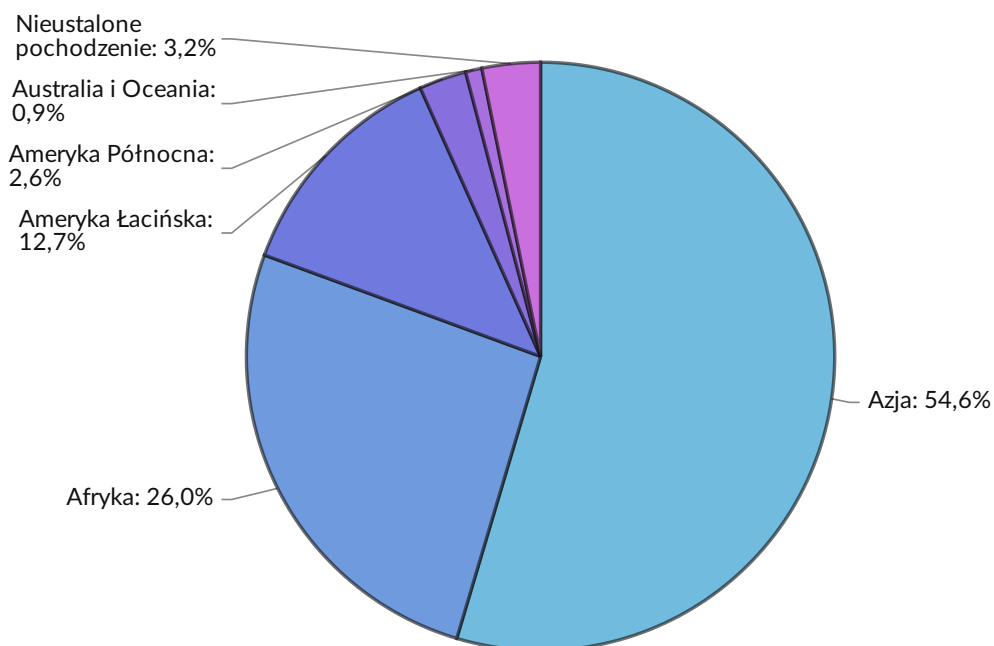
Polecenie 1

Wielu mieszkańców Polski wyjechało w poszukiwaniu pracy do krajów Europy Zachodniej i Północnej. Szczególne nasilenie tych migracji miało miejsce w XXI w. Wypisz 2 przyczyny tego zjawiska.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

3. Kraje emigracyjne i kraje imigracyjne

Europa (zwłaszcza Europa Zachodnia i Północna) jest zdecydowanie regionem imigracyjnym. Oznacza to, że więcej osób się tam przeprowadza niż stamtąd wyjeżdża. Według ONZ w 2020 r. w Europie mieszkało niemal 42,5 mln osób spoza kontynentu i byli to głównie mieszkańcy Azji. Na nieco większą skalę niż migracje zewnętrzne odbywały się w Europie migracje wewnętrzne (między krajami europejskimi). W 2020 r. w krajach europejskich żyło 44,2 mln osób urodzonych poza granicami kraju, w którym mieszkają.

Udział imigrantów w Europie według kontynentów pochodzenia (2020 r.)

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

W związku z wojną w Ukrainie wielu obywateli tego kraju wyemigrowało do innych państw, np. do Polski, Rumunii, Włoch czy Czech. Europa od 2015 r. boryka się także z napływem nielegalnych uchodźców i [migrantów ekonomicznych](#) z państw Afryki, gdzie trwają wojny i różnego rodzaju konflikty. Chociaż celem migrantów są wysoko rozwinięte gospodarczo państwa Europy Północnej i Zachodniej, to część z nich osiedla się na trasie do tych państw, czyli w krajach o niższym poziomie rozwoju, takich jak: Grecja, Hiszpania, Włochy czy Węgry. Unia Europejska, starając się rozwiązać problemy związane z kosztami ponoszonymi przez te państwa na świadczenia dla imigrantów, podejmuje różne działania, m.in. [relokację](#) do innych państw.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., dostępny w internecie: International Migrant Stock 2019 ONZ., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 2

Przeanalizuj powyższą ilustrację interaktywną, a następnie podaj przyczyny dużej liczby imigrantów w danych państwach.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 3

Zaznacz poprawne zakończenie zdania.

Obecnie najwięcej ludzi emigruje z własnego kraju do:

Holandii.

Hiszpanii.

Rumunii.

Niemiec.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 4

Na podstawie grafiki interaktywnej zaznacz trzy kraje o największej liczbie imigrantów.

Rosja

Ukraina

Niemcy

Turcja

Włochy

Rumunia

Wielka Brytania

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 5

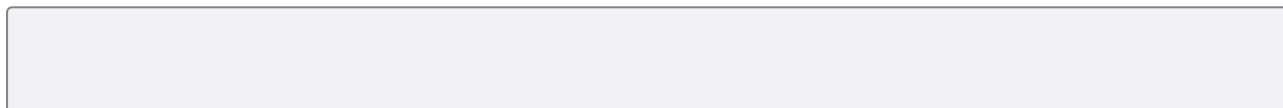
Wskaż poprawne słowa w poniższym tekście.

Współcześnie wiele osób decyduje się na emigrację ze względu na różne czynniki, takie jak lepsze warunki życia, nowe możliwości zawodowe, chęć doświadczania innych kultur. Czasem powodem do emigracji są prześladowania czy wojny. Wśród państw, z których ludzie najczęściej wyruszają w poszukiwaniu lepszej przyszłości w 2022 roku, wyróżniają się przede wszystkim / z których wyjechało odpowiednio / osób. Polska plasuje się na / miejscu pod względem liczby emigrantów w 2022 roku. W Polsce główną przyczyną migracji / . Emigracja jest zjawiskiem, które kształtuje współczesny świat, przyczyniając się do globalnej wymiany kulturowej i społecznej. Dlatego decyzja o opuszczeniu rodzinnego kraju zawsze wiąże się z wyborem nowego miejsca do życia i pracy, które spełni oczekiwania i marzenia każdego emigranta.

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 6

Przeanalizuj powyższą ilustrację interaktywną, a następnie podaj przyczyny dużej liczby emigrantów w danych państwach.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 7

Wskaż poprawne zakończenie zdania.

Duża liczba emigrantów z Ukrainy była spowodowana

- z wprowadzeniem nowych funduszy socjalnych wspierających mieszkańców Ukrainy.
- zbrojną napaścią Rosji na Ukrainę.
- otworzeniem na terenie Ukrainy nowych fabryk, które są odpowiedzialne za produkcję żywności.
- znaczącą poprawą jakości życia mieszkańców Ukrainy po wejściu do UE.

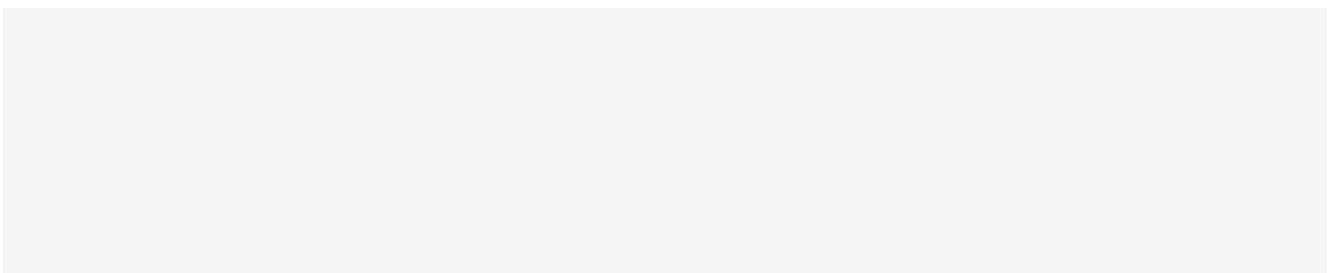
Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

4. Konsekwencje migracji

Migranci, wbrew obiegowej opinii, przynoszą ze sobą nie tylko różnorodność, lecz także nowe szanse rozwoju gospodarczego. Jednak w zależności od tego, czy dotyczą kraju emigracyjnego czy też imigracyjnego, ich konsekwencje mogą być różne, zarówno pozytywne, jak i negatywne.

Najczęściej mają one charakter społeczno-ekonomiczny, ale także kulturowy, ponieważ społeczeństwa krajów naszego kontynentu są bardzo zróżnicowane pod względem narodowościowym, religijnym i językowym

Prezentacja multimedialna – migracje

Kliknij, aby uruchomić w trybie pełnoekranowym.

Źródło: GroMar Sp. z o.o.; licencja CC BY-SA 3.0

Polecenie 8

Na podstawie prezentacji wskaż główną przyczynę konfliktów między rodakami danego kraju a imigrantami.

- Wzrost gęstości zaludnienia.
- Odptyw osób wykształconych.
- Różnice kulturowe i wyznaniowe.
- Odmłodzenie społeczeństwa.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 9

W tabeli poniżej wymieniono działania wobec imigrantów. Wskaż, które z nich powinny być podejmowane w tolerancyjnym społeczeństwie.

Działania	TAK	NIE
Zaprzyjaźnianie się z przedstawicielami danego narodu.	☐	☐
Dokształcanie się w zakresie zwyczajów, kultury i tradycji innego kraju.	☐	☐
Napiętnowanie innych wyznań i religii	☐	☐
Poznawanie zwyczajów kulinarnych innych narodów.	☐	☐
Szacunek dla odmiennych poglądów, wyznań, obyczajów.	☐	☐
Izolowanie imigrantów.	☐	☐

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 10

Wskaż poprawne zakończenie zdania.

Napływ imigrantów do danego kraju wpływa

- na stagnację gospodarczą, ponieważ trzeba zapewnić pracę dodatkowym osobom.
- na rozwój gospodarczy, ponieważ zwiększają się koszty ochrony zdrowia.
- na regres gospodarczy, ponieważ odnotowuje się większy wpływ do budżetu państwa z pracy imigrantów.
- na rozwój gospodarczy, ponieważ zwiększa się liczba rąk do pracy.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ciekawostka

Gastarbeiterzy tureccy w Niemczech

Źródło: dostępny w internecie: https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Datei:Gastarbeiter_1974.jpg, licencja: CC BY-SA 4.0.

Już w latach 50. XX w. w związku z rozwojem gospodarki Niemcy sprowadzali do kraju „tańszą siłę roboczą”, czyli pracowników m.in. z Turcji. Nazwano ich „gastarbeiterami”, czyli pracownikami gościnnymi, ponieważ byli oni z założenia pracownikami czasowymi. Mijały lata, a społeczność imigrantów tureckich rozrastała się. Według danych Instytutu Polityki Migracyjnej w 2020 r. liczba imigrantów tureckich wynosiła ponad 1,8 mln osób (to 2,1% mieszkańców Niemiec), choć szacuje się, że cała społeczność turecka w Niemczech może wynosić nawet 3 mln osób.

Praca domowa

Na podstawie zdobytej wiedzy o migracjach ocen skutki migracji dla kraju emigracyjnego i imigracyjnego.

Podsumowanie

- Migracjami nazywa się masowe przemieszczenie się ludności w celu zmiany miejsca zamieszkania na stałe lub na dłuższy czas. Emigracja polega na opuszczeniu danego kraju, a imigracja na przybycie do danego kraju, w związku z czym ta sama osoba może być jednocześnie emigrantem i imigrantem.
- Kraje emigracyjne to takie, w których liczba emigrantów przewyższa liczbę imigrantów. W Europie zalicza się do nich wiele państw Europy Środkowej, Wschodniej i Południowej. Natomiast kraje imigracyjne to kraje, w których liczba imigrantów przewyższa liczbę emigrantów. Należy do nich wiele państw Europy Północnej i Zachodniej.
- Głównymi przyczynami migracji ludności są: chęć podjęcia pracy, wyższe zarobki, poprawa jakości życia, dostęp do wody i żywności, a także służby zdrowia i opieki medycznej. Inna ważna przyczyna to potrzeba ucieczki z krajów ogarniętych konfliktami zbrojnymi i prześladowaniami do państw, w których panuje pokój, a ludzie są tolerancyjni.
- Do pozytywnych skutków migracji w krajach imigracyjnych należą m.in.: poprawa struktury wieku ludności, rozwój gospodarki (wzrost dochodów w budżecie), napływ dobrze wykształconej siły roboczej (fachowców) i wzbogacenie kultury europejskiej. Natomiast do skutków negatywnych należą np.: problemy z zapewnieniem mieszkania imigrantom, wzrost bezrobocia wśród ludności miejscowej, problemy z zapewnieniem opieki medycznej i nasilenie konfliktów społecznych (powstawanie dzielnic izolowanych).
- Do pozytywnych skutków migracji w krajach emigracyjnych należą m.in.: rozwój firm zajmujących się transportem zagranicznym, napływ środków finansowych (finansowanie rodzin), odciążenie rynków pracy i zmniejszenie bezrobocia. Z kolei do skutków negatywnych zaliczyć można: wyjazd ludzi młodych, wzrost cen wielu usług, utrata wykształconej siły roboczej czy rozpad rodzin spowodowany rozłąką z najbliższymi.

Słownik

emigracja

opuszczenie danego miejsca zamieszkania (np. kraju) na stałe lub dłuższy czas

imigracja

przybycie do danego miejsca (np. kraju) w celu zamieszkania na stałe lub dłuższy czas

migrant ekonomiczny

osoba która opuszcza swój kraj w celu poprawy swojej sytuacji materialnej

relokacja

przemieszczenie, zmiana miejsca

saldo migracji

różnica między liczbą imigrantów a liczbą emigrantów na danym obszarze (np. w kraju) i w określonym czasie

uchodźca

migrant, który opuszcza swój kraj w sposób wymuszony, np. w wyniku wojny, prześladowań, klęski głodu itp.

zrównoważone saldo migracji

sytuacja, w której w danym kraju osiedliła się podobna liczba osób w stosunku do tych, którzy go opuścili

Ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Przyporządkuj odpowiednią definicję do pojęcia.

imigracja

przybycie do danego miejsca (np. kraju)
w celu zamieszkania na stałe lub
dłuższy czas

emigracja

opuszczenie danego miejsca
zamieszkania (np. kraju) na stałe lub
dłuższy czas

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 2

Wyjaśnij, dlaczego wielu ludzi decyduje się wyemigrować ze swojego kraju. Zapisz jedną przyczynę.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 3

Wyobraź sobie, że Twój kolega mieszkający w Polsce wyjechał na stałe do Francji. Zaznacz poprawne stwierdzenia opisujące tę sytuację.

Proces przyjazdu twojego kolegi do Francji nazywamy imigracją.

Z perspektywy Polski twój kolega jest emigrantem.

Twój kolega wyemigrował z Polski.

Z perspektywy Francji twój kolega jest emigrantem.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 4

Dopasuj podane przyczyny migracji do odpowiednich kategorii.

Przyczyny ekonomiczne

możliwość skorzystania z pomocy socjalnej innego państwa

chęć podniesienia jakości życia

Przyczyny społeczne i polityczne

sytuacja pokojowa w innym państwie w przeciwieństwie do kraju, z którego emigrujemy

chęć podjęcia lepiej płatnej pracy

Przyczyny kulturowe

możliwość poznania innych zwyczajów i tradycji

problemy w dostępie do wody i żywności w kraju rodzimym

brak pracy w kraju rodzimym

chęć zasmakowania lokalnej, tradycyjnej kuchni w innym państwie

możliwość połączenia się rodzin

Ćwiczenie 5

Dokończ zdanie.

Z przyczyn politycznych, ekonomicznych oraz ze względu na działania wojenne migrują głównie mieszkańcy

Irlandii i Islandii.

Ukrainy i Syrii.

Norwegii i Szwecji.

Bułgarii i Rumunii.

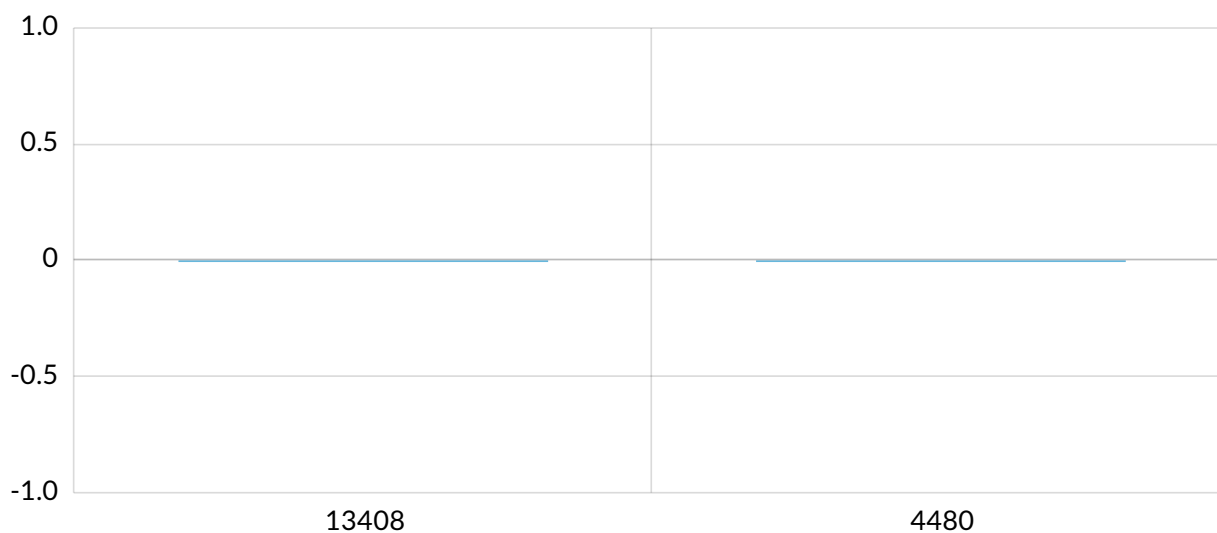
Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 6

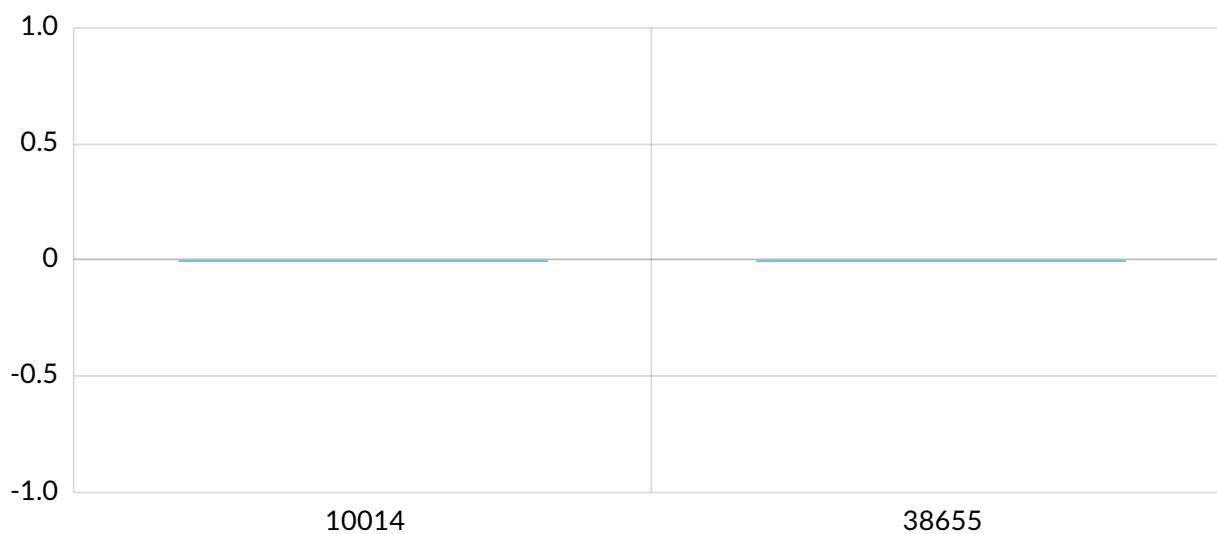
Zaznacz poprawne sformułowania w zdaniu znajdującym się pod wykresami.

Kraj A

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Kraj B

Źródło: Gromar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Krajem imigracyjnym jest kraj A / B , ponieważ występuje tam dodatnie / ujemne saldo migracji, co oznacza, że liczba emigrantów jest większa / mniejsza niż liczba imigrantów.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 7

Na podstawie danych ONZ dostępnych na stronie databank.worldbank.org oraz danych znajdujących się w e-materiale przyporządkuj podane kraje do odpowiednich kategorii.

Kraje emigracyjne

Belgia

Holandia

Czechy

Szwajcaria

Gruzja

Kraje imigracyjne

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 8

Wymień trzy działania, które możesz podejmować, aby szerzyć postawę tolerancji wobec imigrantów.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Notatnik

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Bibliografia

Balicki, J., (2010), *Imigranci z krajów muzułmańskich w Unii Europejskiej. Wyzwania dla polityki integracyjnej*, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Mrozowski, M., (2003), *Obrazy cudzoziemców i imigrantów w Polsce*, w: K. Iglicka (red), *Integracja czy dyskryminacja? Polskie wyzwania i dylematy u progu wielokulturowości*, Warszawa: ISP.